

Fővárosunk közműtörténelméből

CX. A vízmérők (4)

Ismertettük múltkor, hogy a belügyminiszter a múlt század végén a vízmérők általános kötelező alkalmazását sürgette, a főváros közgyűlése azonban az eddigi általányszabványhoz ragaszkodott. Évekig húzódott a vita 1894 óta.

Éppen ez idő tájt több más lényeges körülmény is érezte hatását a vízművek vezetésénél. Wein János, Budapestnek az egyesítés óta működő, első igazgatója, idős korára hivatkozással, nyugdíjazását kérte, és kérését teljesítették is. Utóda, a fiatal, 36 éves *Kajlinger Mihály* nagy becsvágygal fogott a vízművek fejlesztéséhez. Ő — nagynevű elődjével ellentétben — nemcsak a műszaki, hanem a gazdasági, pénzügyi szempontokkal is behatóan foglalkozott.

A főváros vízműveit sok baj érte akkoriban. A nyaranta rendszeresen visszatérő *vizhiányt* és a *járványok* (kolera, tifusz stb.) jelentkezését a káposztásmegyeri nagy végleges vízmű építésének megindításával sikerült ugyan nagyjából elhárítani, de a *budaújlaki vízmű* bővítése újabb nehézségeket okozott. A budai vízszolgáltatás zavarái miatt külső szakértők vizsgálatához kellett fordulni.

Támadás érte a vízműveket — a főváros akkor *egyetlen saját kezelésű* közművét — bevételeinek elégtelensége miatt is. Kimutatták, hogy a termelt vizet a főváros nem fizeteti meg teljes egészében a fogyasztókkal, *pedig Budapest nehéz pénzügyi helyzete ezt nagyon megkövetelné*. Nagy a vízpazarlás.

Kajlinger erélyesen látott neki a bevételek fokozásához. Megragadott minden módot, amelyet a vízdijszabályzat nyújtott. Az adott lehetőségeken belül előírta vízmérők felszereltesét. Megszigorította továbbá a vízpazarlás felderítését. Állandóan küldte a vízművek ellenőreit, vizsgálják meg a vízpazarlás eseteit, derítik fel a hibás szerelvényeken, csapokon stb. feleslegesen elfolyt (az általánynál nagyobb mértékben nem mutató) víz mennyiségét. Az ellenőrzés nyomán kivetették a többletfogyasztás díját, tetemes *bírsággal* tetézve.

Az akkori évek közgyűlései állandóan foglalkoztak az ilyen kivetések elleni fellebbezésekkel. A főváros ritkán engedett.

A vízpazarlás kimutatása sokféle esetben sikerült. Az óbudai Szív u. 31. sz. házban a felülvizsgálat például előzetes bejelentés és engedély nélkül felszerelt vízcsapot talált a pincében, a hordók, üvegek mosására. A háztulajdonos kijelentette, a szerelés megkérdezése nélkül történt. A *pince bérletét 50 forint bírságban marasztalták el*, és a fővárosnak okozott jövedelemvesztés címén 59 forint vízdíjat vetettek ki. A szerelő is 10 forint bírságot kapott.

Ugyanígy kapott bírságot és utólagos vízdíjkivetést a VII., Klauzál u. 4. sz. házban nyílt kocsrát be nem jelentő háztulajdonos is.

Bírsággal sújtották az olyan háziurat, kinek házában állandóan folyó csapokat találtak. Tetemes többletfogyasztási díjjal terheltek a háztulajdonost, amikor az ellenőrzés a házon belül be nem jelentett csőtörést derített fel.

Sok érdekes eset merült fel akkor, amikor a kivetett általánnyal szemben a hivatalosan felszerelt vízmérő jelentős többletfogyasztást mutatott ki. Ez fordult

elő a Szabolcs utcai izraelita kórházban, ahol az 1897. évre utólagosan 306 forint túlfogyasztási díjat számláztak ki. A hitközség eljárásága a kórházépület tisztán tartására, a betegek megfelelő ápolására, az üdülőkert gondozására hivatkozva *kérte a kivetés törlését*. Az 1898. szeptember 7-i közgyűlés nem járult hozzá a törlési kérelemhez, de a felsorolt indokokra tekintettel a hitközséget ugyanolyan összegű segélyben részesítette.

Nehezebb volt a döntés a vízmérők felszerelése körül jelentkező ügyekben. Kajlinger igyekezett lehetőség szerint mindenüvé vízmérő felszereltetésére. Az érdekeltek ebben a vízhasználat „korlátozását” látták, és ahol lehet, *tiltakoztak* ellene. A gyógyszerészeknek pl. sikerült mentesítést kapniuk azon a címen, hogy tevékenységük *nem ipari jellegű*.

Minden kerttulajdonost kötelezték 1897-ben vízmérő felszerelésére, a vízfogyasztás ellenőrzése érdekében. Újból végigvizsgálták a bérházakat, és ahol vendéglőt, kocsmát, ipari műhelyt találtak, oda vízmérőt szereltek fel. A vízvezetéki igazgatóság annyira szorgalmazta ezt, hogy minden nem kifejezetten lakóházat felszólított. Így a budapesti ügyvédi kamarát is (V., Szemere u. 10.). Ezt azonban az 1898. április 6-i közgyűlés mentesítette a vízmérő felszerelésének kötelezettsége alól.

Felszólítást kapott, mint nem egyedül lakóépület, az *Országos Kaszinó* (a Kossuth Lajos utca és a Semmelweis u. sarkán), mivel földszintjén vendéglő működik. Felszólították a *színházakat* (bennük számos vízöblítéses mellékhelyiség található). Az *Országos Kaszinó* és a *Magyar Vígyszínház Társaság* fellebbezett, elsősorban a vízmérők sokat emlegetett megbízhatatlanságára hivatkozással. Fellebbezésüket az 1898. május 5-i közgyűlés elutasította.

A változatosabbnál változatosabb ilyen természetű ügyek között szerepelt a katonai építészeti osztály fellebbezése több lakotanya és a Lehel úti élelmezési raktárnál megállapított túlfogyasztás díjának törlése, egyben pedig a felszerelt vízmérők eltávolítása tárgyában. A főváros arra hivatkozott, hogy mindenüvé vízmérőt kell állítani, ahol „*a vízhasználat a rendes háztartás jellegétől eltér*”. Hiszen az iskolákat is ellátják vízmérővel.

Elfogadta viszont a közgyűlés a budapesti bank egyesület fellebbezését, melyben a Fürdő (ma: József Attila) utca 1—3. számú házában felszerelt vízmérők eltávolítását kérte. (*A vízmérők persze magas többletfogyasztást állapítottak meg.*)

A főváros közönségét képviselő közgyűlés tehát ingadozóan nyilatkozott. Egyes esetekben a vízmérők adatai alapján kimutatott túlfogyasztás tényét elfogadta, máshol a vízmérőket *megbízhatatlannak* mondta. Nem volt hajlandó általánosan kötelező alkalmazásuk elrendelésére. Az 1898. május 5-i közgyűlés még mindig „*a polgárság zaklatását*” látta benne, és a fővárosi tanács javaslatával szemben *Polonyi Géza* indítványára elvetette a vízmérők fel nem szerelése esetén bírság kivetésének lehetőségét.

Dr. Göbel József